

Regionale insteek is proof of the pudding

‘Leveren wat we verkopen’

TEKST

pieter boetzkes

FOTOGRAFIE

istockphoto en

studio andré

ruigrok

TEKST

pieter boetzkes

FOTOGRAFIE

istockphoto en

studio andré

ruigrok

Het ministerie van EL&I stelt geld beschikbaar aan de scholen voor hun bijdrage aan de beleidsdoelstellingen van dit departement. Hoe kan het groen onderwijs de meerwaarde hiervan waarmaken? De ‘gouden driehoek’ wordt pas realiteit bij een breed gedragen regio-aanpak.

Ruim veertig mensen luisteren aandachtig naar een spreker in een zaal van een congrescentrum in Driebergen. Ambtenaren van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I), onderzoekers van Wageningen UR, programmaleiders en bureau-medewerkers van de Groene Kennis Coöperatie (GKC) en een paar mensen uit landelijke projecten.

Matrixen en schema's op het projectiescherm vormen de leidraad van het betoog. Het gaat over kennis en innovatie voor het groene domein in de regio. Dat groene onderwijsinstellingen in hun regio een zichtbare rol als kenniscentrum vervullen door het onderwijs zo te organiseren dat leerlingen en studenten actief betrokken zijn bij kenniscirculatie.

Aan zet

Regiobeleid voor kennis en innovatie rond voedsel en groen is van recente datum. Bijna anderhalf jaar geleden introduceerde het toenmalige ministerie van LNV het op een kick-offbijeenkomst voor bestuurders van groene onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en lokale overheid. “De regio is aan zet”, zei LNV-directeur Regionale Zaken Kees Lever toen. Met het voorbeeld van de Werkplaats voor de Veenkoloniën - een kigo-project onder leiding van lector Han Foorthuis - maakte hij duidelijk hoe aoc's en hao zich de komende jaren kunnen ontwikkelen tot regionale kenniscentra. Samen met lokale bestuurders en organisaties een agenda voor de ontwikkeling van de regio opstellen en studenten betrekken in de uitvoering via stage- en afstudeeropdrachten. “Ze leren er veel van én voor de gebiedsontwikkeling is het inspirerend”, aldus Lever toen.

Regiobeleid was ook het thema van het congres ‘De regio aan zet’ dat de Groene Kennis Coöperatie halverwege 2010 organiseerde. Demissionair LNV-minister Gerda Verburg en de bestuurders van de groene onderwijsinstellingen ondertekenden daar een hoofdlijnenakkoord over de meerjarenafpraak Kennis en Innovatie 2011-2015. Hierin staat wat de onderwijsinstellingen tot en met 2015 doen met de zogenaamde ‘groene plus’:

zo'n vijftig miljoen euro extra per jaar dat het ministerie boven de gewone bekostiging van de groenscholen uit-trekt, zodat zij een bijdrage kunnen leveren aan het re-aliseren van de beleidsdoelen van de overheid op het gebied van voedsel en groen.

‘Als we niet kunnen leveren wat we in het kader van de meerjarenafpraak overeenkomen en via de Groene Kennis Coöperatie verkopen, is het binnen enkele jaren afgelopen.’

Ondertussen zijn de ministeries van LNV en EZ samengevoegd tot het nieuwe departement van EL&I. Directies van het voormalige LNV zoeken naar zekerheid over hun positie en richting voor beleid. Ook de directie Kennis & Innovatie die over het groen onderwijs gaat. Er circuleren nu verschillende varianten van verhalen over het beleid, ook als het gaat om de rol van groene onderwijsinstellingen bij het regiobeleid.

Alle leeractiviteiten die leerlingen en studenten buiten de schoolmuren uitvoeren, zouden in het teken van kennis-circulatie moeten staan

Meerwaarde

Officieel beleid zou een te zware kwalificatie zijn voor hetgeen in het zaaltje in Driebergen wordt gepresenteerd en besproken. Wel is duidelijk dat dit selecte gezelschap - ambtenaren, onderzoekers, programmaleiders - uitgesproken opvattingen heeft over de regionale aanpak en overtuigd is van de noodzaak hier echt werk van te maken. De eerste meerjarenovereenkomst over de bijdrage aan het departementale beleid met de vijftig miljoen euro extra liep tot 2010 en in februari wordt een nieuwe voor de periode 2011-2015 in het bestuurlijk overleg ingevuld. Over de hoofdlijnen van deze nieuwe overeenkomst zijn ministerie en de instellingen het al eens. De regio is een speerpunt: de groene scholen vervullen een makel- en schakelfunctie tussen het kennisstelsel en kennisvragers in de regio op het gebied van opleidingen, praktijkgericht onderzoek en educatie. Ook wordt in de overeenkomst benadrukt dat concrete, aantoonbare resultaten zichtbaar moeten worden. Dat laatste betekent nog meer dan ooit, zo valt te horen in Driebergen, dat groene onderwijsinstellingen de meerwaarde van die vijftig miljoen euro per jaar bovenop hun reguliere bekostiging zichtbaar moet maken. “Als we niet kunnen leveren wat we in het kader van de meerjarenafpraak overeenkomen en via de Groene Kennis Coöperatie ‘verkopen’, is het binnen enkele jaren afgelopen.” De politiek kijkt kritisch naar deze uitgaven, zeker in deze tijden van bezuiniging.

Proof

“Iedereen weet de Groene Kennis Coöperatie inmiddels te vinden en dat is mooi”, viel te beluisteren in Driebergen. Maar over wat de coöperatie in de afgelopen vier jaar tot stand heeft gebracht, klinken ondanks de lovende woorden van de LNV-minister Gerda Verburg vorig jaar ook kritische geluiden. Aan werken met de buitenwereld - aan concrete vragen van bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden - zijn de onderwijsinstellingen nog niet echt toegekomen. “Er wordt nog hoofdzakelijk van binnen naar buiten gewerkt in plaats van het omgekeerde”, aldus een commentaar. Meer in het algemeen groeit het besef dat er achterstallig onderhoud is op de ‘gouden driehoek’ – zoals de goede samenwerking tussen kennis, praktijk en beleid in het regeerakkoord wordt genoemd.

Met de regio-insteek kan de verbinding met de buitenwereld weer gemaakt worden die het OVO-drieluik vroeger had, zo klinkt de boodschap. En dat moet onder de vlag van de coöperatie gebeuren. “In de regio ligt de aansluiting met de instellingen, daar liggen de mogelijk-

heden en kun je zien of het werkt. In feite is het de *proof of the pudding* voor de coöperatie. Gunstige omstandigheid is dat in de Tweede Kamer draagvlak is voor versterking van de regio en dat provincies en gemeenten geld steken in kennis en innovatie. “Daar moet je als groen onderwijs bij zijn.” Hoe, werd tijdens de bijeenkomst duidelijk. Net als dat het proces om tot die regionale aanpak te komen feitelijk al in gang is gezet.

Kansrijke gebieden

Het begint ermee dat op regionaal niveau tussen kennisinstellingen, de regio en het ministerie bestuurlijke afspraken gemaakt worden over meerjarige kennisarrangementen op het gebied van landbouw, natuur en voedsel. Zo'n kennisarrangement is een samenwerkingsverband dat de regio-kennisagenda opstelt, dat de regio gaat bedienen met kennis op maat en dat voor specifieke voorzieningen of activiteiten verbinding zoekt met een van de kansrijke gebieden of speerpunten in Nederland zoals Greenports, Biobased, Programma Duurzame veehouderij en Duurzame voeding. Ministerie en onderzoekers hebben tien á vijftien van die kansrijke speerpunten benoemd. Voorbeelden zijn Friesland met veehouderij, Noord-Limburg met Greenport Venlo en de Zuidwestelijke Delta met onder andere aquacultuur en precisielandbouw.

De Groene Kennis Coöperatie moet hierbij zorgen voor de verbinding met het bedrijfsleven, onderzoek en het beleid van het ministerie via haar landelijke, meerjarige programma's Plantaardige ketens, Dierlijke ketens, Voeding en gezondheid, Natuur, Landschap.

Omslag

Aoc's en has'en dienen binnen die kennisarrangementen hun positie als kenniscentrum te ontwikkelen waarbij has'en een schakelfunctie voor een aantal regio's vervullen. Deze onderwijsinstellingen zouden dan de drie kernactiviteiten van de Groene Kennis Coöperatie in deze setting moeten uitvoeren. LevenlangLeren door een actueel en aansprekend aanbod van opleidingen en cursussen voor scholing en bijscholing van (toekomstige) ondernemers en werknemers voor voedsel en groen in de volle breedte. Kennis & Innovatie door kennisontsluiting en –circulatie. Groene Kennis voor Burgers door informatie te geven over en bewustwording te bevorderen van maatschappelijke aspecten van het groene domein met o.a. smaaklessen en groene maatschappelijke stages.

De grote omslag voor de onderwijsinstellingen ligt bij de kernactiviteit Kennis & Innovatie. Het gaat volgens

de ideeën niet alleen om leerlingen en studenten hun stages en afstudeeropdrachten laten uitvoeren in het kader van de regio-ontwikkeling, maar het gaat ook om het inrichten van het curriculum hierop. Zo'n 25 procent van het curriculum - het deel dat leerlingen en studenten van vmbo tot en met universiteit buiten de schoolmuren leren - moet op den duur een plek krijgen in de kenniscirculatie. Niet ad hoc maar structureel. Voor de instellingen betekent dit dat zij bereid moeten zijn stuk-

Het besef groeit dat er achterstallig onderhoud is op de 'gouden driehoek' - de goede wisselwerking tussen kennis, praktijk en beleid.

jes van hun leerprocessen te groeperen in grotere gebieden. Een voorbeeld hiervan is wat Van Hall Larenstein doet via het programma Regionale Transitie in het Werkplaatsproject Veenkoloniën. Hiervoor worden nu al 60.000 studentenuren per jaar ingezet.

Pragmatisch

Nog geen honderd procent uitgewerkt beleid; maar over de invulling van het regiobeleid en de rol van de groene onderwijsinstellingen, wordt flink nagedacht. Dit gebeurt overigens op de bekende pragmatische manier waarop de groen-onderwijssector werkt: gewoon beginnen en de scholen, het bedrijfsleven, de provincies, de directie Kennis & Innovatie van EL&I en de Groene Kennis Coöperatie overtuigen van de noodzaak en werkwijze. Zo fungeert het programma Regionale Transitie van de coöperatie inmiddels op grond van haar expertise met het werkplaatsconcept als kwartiermaker van regionale kennisarrangementen.

Ga voor meer informatie over beleid 'Kennis & Innovatie in de Regio' naar www.groenonderwijs.nl.